

چهند بهلگه يه كي شه رعي له سه ر چه راميتي (گوراني و مؤسقا)

كه م / رمضان عبدالرحمن جمال

له بلكو كر اووه كلنر

www.ba8.org

✉ islam_kurd_ba8@yahoo.com

☎ 07701517378

عيراقه - كوردستان - كه لار

هه ميشه له بلكو لمان بن بو بهر هه هه نووه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن والاه، أما بعد:
خوای گه‌وره و میهره‌بان ده‌فهرموویت:

﴿ أَفَرَأَيْتَ هَذَا الَّذِي تَعْبُونَ ﴿٥٩﴾ وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾ وَأَنْتُمْ سَمِدُونَ ﴿النجم: ٥٩- ٦٠- ٦١﴾ .

عبدالله کوری عباس رضی‌الله‌عنه له ته‌فسیری (سَمِدُونَ) دا ده‌فهرموویت: (هو الغناء)^(۱) .
واتا: (گۆرانییه)

پیغه‌مبه‌ری خوا رضی‌الله‌عنه ده‌فهرموویت: (لیکونن من أمتي أقوام يستحلون الحر والحرير والخمر والمعازف)^(۲) .
واته: له‌ناو ئوممه‌تی مندا چهند کۆمه‌لیک په‌یدا ده‌بن که زیناو ئاوریشم و شه‌راب و عاره‌ق و (المعازف) حه‌لال ده‌که‌ن
(واته: خوئی حه‌رامه) .

المعازف: بریتیه له‌ئالات و ئامیری (مۆسیقاو گۆرانی)، پیغه‌مبه‌ری خودا رضی‌الله‌عنه زه‌می ئه‌و که‌سانه‌ی کردووه که
هه‌لده‌سن به‌حاله‌ل کردنی ئامیره‌کانی (مۆسیقاو گۆرانی) وه‌ باسی کردووه ده‌فهرموویت حه‌لال ده‌کریت له‌گه‌ل
(زینا) و (ئاوریشم) و (عاره‌ق) دا.

وه‌هه‌روه‌ها جگه‌ له‌م فه‌رموده‌یه‌ش چه‌نده‌ها فه‌رموده‌ی صحیح له‌ پیغه‌مبه‌ری خواوه رضی‌الله‌عنه بۆمان نه‌قل کراره
که به‌لگه‌ن و ده‌لاله‌ت له‌حهرام بوونی (مۆسیقاو گۆرانی) ده‌که‌ن، وه‌ هه‌ره‌شه‌یه بۆ ئه‌و که‌سه‌ی حه‌لالی ده‌کات،
وه‌یان به‌رده‌وام ده‌بییت له‌سه‌ری، ئه‌گه‌ر ترسی درێژبوونه‌وه‌مان نه‌بوايه ئه‌وه باسی ئه‌و هه‌ره‌شانه‌مان ده‌کرد
به‌لام له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا به‌سه‌و کیفایه‌ته‌ که‌یه‌ک به‌لگه‌ی راست له‌پیغه‌مبه‌ری خواوه رضی‌الله‌عنه هه‌بییت .
هه‌ر که‌سێک گومانی هه‌یه له‌حهرامییدا با سه‌رنج بدات بۆ ئه‌و به‌لگانه‌ی که‌هاتوه له‌قورئانی بیروژو له‌فه‌رموده
راسته‌کانی پیغه‌مبه‌ری خواوه رضی‌الله‌عنه .

خوای گه‌وره و میهره‌بان ده‌فهرموویت:

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴾ [لقمان: ٦] .

ژۆربه‌ی لیکه‌ره‌وانی قورئان له‌سه‌ر ئه‌وه‌ن که‌به‌راستی مه‌به‌ست به‌مه‌ واتا (لَهْوَ الْحَدِيثِ) بریتیه له‌ (مۆسیقاو
گۆرانی) ، ابن مسعود رضی‌الله‌عنه فه‌رمویه‌تی (والله الذي لا آله غيره أن ذلك هو الغناء)^(۳) .

(۱) (رواه الطبري: ۱۳ / ۸۲).

(۲) (البخاري: ۵۵۹۰، ومسلم: ۳۰۳۲).

(۳) (تفسير القرطبي: ۴۸/۱۴).

واته: سویند به و خوایهی که هیچ په‌رستراویک به‌حق نییه غه‌یری ئه و نه‌بی که (الله) یه, مه‌به‌ست پیی گۆرانی و موسیقایه سی جار ئه و سویندهی دووباره کرده وه.

لیکدانه‌وهی هاوه‌لان بۆ قورئان به‌لگه‌یه و ده‌بیته به‌لگه چونکه زانترین که سن به قورئان .

• زانای پایه‌به‌رز شیخ الإسلام ابن تیمیة ده‌فه‌رموویت: (..... قوله وإباحه الغناء فيقال له هذا من الكذب على الأئمة الأربعة فاهم متفقون على تحريم المعازف التي هي آلات اللهو كالعود و نحوه... (۴).

واته: ئه و که‌سه‌ی که ده‌لی گۆرانی وتن په‌واو دروسته, ئه وه پیی ده‌لیم ئه مه درۆ کردنه به‌دهم پی‌شه‌وای هه‌ر چوار مه‌زه‌به‌که وه که بریتین له (أبو حنيفة ومالك وشافعي احمد) (په‌حمه‌تی خویان لی بیته) چونکه هه‌ر چوار پی‌شه‌واکه یه که‌دنگن له‌سه‌ر حه‌رامیتی ئامیره‌کانی موسیقا ئه و ئامیره‌نه‌ی هوکاری سه‌رگه‌رمی و خافلاندن وه‌کو عود و هاوشیوه‌کانی .... هتد .

• عومه‌ری کوری عبدالعزیز (په‌حمه‌تی خوی لی بیته) نامه‌ی نارد بۆ مامۆستای منداله‌که‌ی و تیایدا نووسیبوو: با یه‌که‌م شت که له‌توو ه‌فیری ده‌بن له‌په‌روه‌ده کردندا بارق لیوونی غافل که‌ره‌کان بیته, که سه‌ره‌تا که‌ی له‌شه‌یتانه‌وه‌یه کۆتای یه‌که‌شی توپه‌بوونی خوی گه‌وره‌یه چونکه من له‌که‌سانی جیی سیه‌وه له‌زانست هه‌لگرانه‌وه پی‌م گه‌یشتوو که ئاماده بوونی کۆری موسیقاژهن و گوئیگرتن له گۆرانی وتن دوورویی له دلدا ده‌پوینیت وه‌کو چۆن که ئاو گژو گیا ده‌پوینیت (۵).

• عبدالله ی کوری مسعود رضی الله عنه فه‌رموویه‌تی: (الغناء ينبت النفاق في القلب كما ينبت الماء الزرع, والذكر ينبت الإيمان في القلب كما ينبت الماء الزرع) (۶).

واته: (گۆرانی و موسیقا دوورویی له دلدا ده‌پوینیت هه‌روه‌کو چۆن ئاو گژو گیا ده‌پوینیت, یادی خوی گه‌وره‌یه باوه‌ر له دلدا ده‌پوینیت وه‌کو چۆن ئاو گژو گیا ده‌پوینیت).

• ئه‌بو به‌کری صدیق رضی الله عنه کاتی بینی دوو جاریه بچوکه که ده‌ف لیده‌دهن و گۆرانی ده‌لین ئاگاداری کردنه‌وه و فه‌رمووی: (مزمور الشيطان) (۷).

واته: جووزه‌له‌ی شه‌یتانه, وه‌پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ بی دنگ بوو له‌سه‌ری و نه‌یفه‌رموو وانیه.

(۴) (منهاج السنة النبوية: ۳ / ۴۳۹).

(۵) (رواه ابن ابي الدنيا, وابن الجوزي: ۲۳۵).

(۶) (رواه ابن ابي الدنيا: ۱۳۰, والبيهقي).

(۷) (متفق عليه)

* تیبینی: هندی که س نیستا واتیی گه‌یشتون که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ بی‌ده‌نگ بوو بیت له‌سه‌ر لی‌دانی (ده‌فو گۆرانی جاریه‌کان)، نه‌خیر ئه‌م تیگه‌یشتنه‌هه‌له‌یه به‌لکو پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ بی‌ده‌نگ بوو له‌سه‌ر وته‌که‌ی ئه‌بو به‌کری صدیق رضی‌الله‌عنه کاتی که فه‌رمووی (مزمور الشیطان) ه .

• عوسمانی کوری عه‌فان رضی‌الله‌عنه باسی فه‌زلی خودا ده‌کات به‌سه‌رخویه‌وه له‌وه‌ی که نه‌که‌وتۆته ناو ئه‌و تاوانه‌وه ده‌فه‌رموویت: (مانغیت ولا تمیت) (۸) . واته: نه‌گۆرانیم وتوو نه‌ ئاوات و ته‌مه‌نام کردوو که بیلیم .

• پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌فه‌رمووده‌یه‌کی پیروژدا ده‌فه‌رموویت: (لیکونن فی هذه الأمة خسف ومسح وقذف. فقال رجل من المسلمین یارسول الله ومتی ذلک؟ قال: إذا طهرت القیان والمعازف وشربت الخمر) (۹) .

واته: له‌م ئوممه‌ته‌دا پۆچوون به‌زه‌ویداو شیوه‌ گۆرین و به‌رده‌ باران پووده‌دات، پیاویک له‌موسلمانان ووتی: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ که‌ی ئه‌وه پووده‌دات فه‌رمووی: کاتیگ گۆرانی بیژو موسیقا ژهن په‌یدا بوون وه‌عه‌اره‌قیش خورایه‌وه .

خوینه‌ری خوشه‌ویست سه‌رنج بده‌و بزانه‌ چ هۆکاریک وای کردوو که له‌لای زۆریکمان زۆر ئاساییه‌ و به‌سووک ته‌ماشای ئه‌و تاوانه‌ نه‌که‌ین که زۆریک له‌چینی گه‌نجانی مه‌شغول و بیئاگا کردوو له‌چیز و هه‌رگرتن له‌سه‌رچاوه‌ پاکه‌که‌ی ئاینی پیروزی ئیسلام که‌ئو ویش گویگرتنه‌ له‌ئایه‌ته‌ پیروژه‌کانی خوای گه‌وره‌ و فه‌رمووده‌ راسته‌کانی خوشه‌ویستمان ﷺ .

به‌لام زۆر به‌داخه‌وه ئه‌مپۆ به‌ئاشکرا له‌زۆربه‌ی راگه‌یاندنه‌وه (گۆرانی و موسیقا) بانگه‌شه‌ی بو ده‌کریت و خه‌لکی پی‌ غافل ده‌کریت له‌یادی خوا، بۆیه‌ ده‌لین ئه‌ی گه‌نجانی به‌پرز ئه‌ی موسلمانان خوشه‌ویست ئاگادار به‌و بپروانه‌ بزانه‌ خوای گه‌وره‌ له‌باره‌ی ئه‌و شتانه‌ی که خه‌لکی به‌مه‌به‌ستی ئارامگرتنی دل‌ه‌کانیان به‌کاریان ده‌هینن له‌ وه‌سائیله‌ دونیاییه‌کان ئاگادارمان ده‌کاته‌وه و ده‌فه‌رموویت: ﴿ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴾ [الرعد: ۲۸] .

واته: ئه‌وانه‌ی باوه‌ریان هیناوه‌ دل‌ه‌کانیان ئارامده‌گریت به‌یادی خوا، ئاگادارین به‌یادی خوا دل‌ه‌کان ئارام ده‌گریت . بۆیه‌ برای شیرینم به‌لگه‌ نه‌ویسته‌ دوا ی ئه‌م ئایه‌ته‌ پیروژه‌ بو وازه‌ینان له‌م جوړه‌ تاوانه‌ که بریتیه‌ له‌ (موسیقا و گۆرانی) خوای په‌روه‌ردگار ئاگاداری کردوینه‌ته‌وه‌ لی، بۆیه‌ دوو خالی زۆر گرنگ له‌م ئایه‌ته‌ پیروژه‌دا به‌دی ده‌کریت:

۱- گرتنه‌ به‌ری وه‌سیله‌ی جگه‌ له‌ یادی خوا ی په‌روه‌ردگار دل‌ه‌کان ئارام ناکات .

(۸) (رواه ابن أبي عاصم: ۵۹۵/۲، والطبرانی: ۸۵/۱) .

(۹) (صحيح الجامع الصغير: ۶۷۵۴) .

۲- ئه وه مان بو دهرده كه ویت كه تنهها به یادی خوی په روه ردگار دلّه كان نارام ده گریټ.

• خوا ناسیك ده فهرموویټ: ئه گهر مه لیکه كان و نه وه كانیان بیان زانیایه كه چ دلّ نارامی و خویشیه كه له دلی ئیمانداراندا هیه لیټان ده سه ندین ئه گهر به شمشیریش بیټ، جا داواکارین له خوی گه وره بمان گریټ له و كه سانه ی كه دلّه كانیان نارام ده گریټ به یادی خوا، وه خوی گه وره بمانپاریټ له م جوړه تاوانه وه بمانپاریټ له و غه فله تانه ی كه سه رئه كیشن بو خرابتر وه به داخه وه كاتیك كه ئاموژگاری كه سیك ده كه یت كه سه رقاله به و كاروه پیی ده لیټیت برای خو شه ویست ئه و كاره ی تو ده یكه یت قه ده غه كراوه له دینداو بو ی پوون ده كه یته وه به به لگه وه له وه لآمدا ده لیټ گوی له مه ده گرم كه بریتیه له (الأناشید الإسلامية) واته: سرودی ئایینی له هه ندیك مؤسیقاو گورانی باشتره.

تیبینی: كاتیك ده وتریټ (الأناشید الإسلامية) ده كریټ به دوو به شه وه:

۱- ئه و (الأناشید الإسلامية) نه ی كه ئامیره كانی مؤسیقایان له خو گرتوه .

۲- ئه و (الأناشید الإسلامية) انه ی كه ئامیره كانی مؤسیقایان له گه لدا نییه .

مه به ست لیټره دا كه ده وتریټ قه ده غه كراوه و حرامه بریتیه له خالی یه كه م و اتا ئه و سرودانه ی كه ئاله تی مؤسیقایان له گه لدا لیټه دریټ .

زانای پایه به رزی ئیسلام صالح بن عبدالله الفوزان له كتابی (الخطبة المنبرية ج ۳ ص ۱۸۴ - ۱۸۵) له سه ر ئه م بابه ته (الأناشید الإسلامية) پونكر دنه وه یه كی داوه و ده فهرموویټ: ئه وه ی كه وا پیویسته ئاگادار كرده وه ی له سه ر بكریټ كه وا زور بلاوه له ناو گه نجانی خاوه ن دیندا ئه ویش بریتیه له و شریټ وكاسیټانه ی كه وا پیک هاتوه له سرود كه به زمانی عه ره بی پیی ده وتریټ (الأناشید الإسلامية) كه به ده نگی جه ماعی ده وتریټ ئه ویش جوړیكه له گورانی و هه ندی جار به ده نگیكی وه ها ده وتریټ كه فیتنه دروست ده كات. وه ده فروشریټ له بازارو تو مارگا كاندا له گه ل ئه و شریټانه ی قورئانی پیروزو وتاری ئایینی تیټا ته سجیل كراوه .

وه ناوه نیانی ئه م گورانیا نه به (الأناشید الإسلامية) ناویكی هه له یه له به ر ئه وه ی ئیسلام (الأناشید الإسلامية) بو مان دروست نه كرده وه، ئیسلام یادی خواو خویندنی قورئانی پیروزی بو مان هه لال كرده وه، وه ئیسلام فیټوونی زانستی به سوودی بو مان هه لال كرده وه بویه پیویسته موسلمانان ئاگادار بكرینه وه له م جوړه گورانیا نه وه مه نه ی فروشتنی بكریټ له بازاره كاندا وه مه نه ی بلاو كرده وه ی بكریټ.

بویه ئه وانه ی ره واج ده دن به م جوړه گورانیا نه له وانه یه بلین پیغه مبه ری خوا ﷺ سرودی گوتوه له چه ند كاتیكدا یان گوی لیگرتوه یان بیده نگ بووه له سه ری.

وهلامی ئەم پرسیاره ئه وهیه ئه و سروودانهی ووتراوه له سهردهمی پیغه مبهری خوا ﷺ یان خوئی له وی بووه و یان بیدهنگ بووه له سهری ئینکاری نه کردووه ئه و سروودانه که ووتراوه له سهردهمی پیغه مبهری خوا ﷺ نه ده ووترا به ده نگیکی کۆمه ل وه به شیوه یه که وه کو گۆرانی وه ناویش ناهینرا به (الأناشید الإسلامیة) ئه وهی ده ووترا پیک هاتبوو له چه ند دیره شعریکی عه ره بی که باسی (حیکمه ت) ی له خو گرتبوو وه باسی چه ند نموونه یه کی به سوودو باسی ریژو نازیه تی پیاوچاکانی ده کرد وه هاوه لانی پیغه مبهری خوا ﷺ شعریان ده ووت تاک تاک له بهر ئه وهی ئەم مانایانه ی له خو گرتبوو وه شعریان ده ووت له کاتی ئیش کردن وماندوو بووندا وه کو بینا دروست کردن یان چون بۆسه فه ریک له کاتی شه ودا، ئەمه ش به لگه یه له سه ر ئه وهی ئەم جوړه شیعرانه حه لاله له چه ند کاتی کدا به تایبه تی نه وه ک بکریت به پیشه یه که له پیشه کان بۆ په روه رده کردن و بانگه واکردن به کاربهینریت وه کو له م پوژگارهدا ده یبینین که پیی ده لئین: (الأناشید الإسلامیة) یان (الأناشید الدینیة) ئەمه تازه داهینراوه له دیندا ئەمه بریتیه له دینی سوڤیگه ری ئه وانه ی که وا (بیدعة) واته شتی تازه له دیندا دروست ده که ن وه پیویسته موسلمانان وگه نجانی خاوه ن دین لئی ناگادار بکرینه وه له م تیکه ل کردنه وه مه نع کردنی ئه و شریتانه ی که له بازاره کانددا ده فروشرییت له بهر ئه وهی فیتنه سه ره تا ده ست پیده کات که مه و ئاسانه به لام ورده ورده زیاد ده کات ئه گه ره په له نه کریت بۆ له ناو بردنی له ناو موسلماناندا.

له کۆتایدا داواکارین له خوای گه وره گوډپراه لیمان پیی ببه خشیت و وه هیدایه تمان بدات بۆ گه رانه وه بۆلای قورئانی پیروژو سوننه ته پا که که ی پیغه مبهری خوا ﷺ

ووصالی الله و السلام علی نبینا محمد و علی اله و صحبه و السلام

مائپهړې به هشت

www.ba8.org

له دوعای خیر بی به شمان مه که ن